

Юлія Михайлівна Крет,

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності
та фінансової безпеки (аспірантка);*

<https://orcid.org/0000-0001-7020-375X>,

e-mail: Uliakret10@gmail.com

**ЗАВДАННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Розглянуто завдання та особливості фінансово-правового регулювання особливих соціальних прав військовослужбовців в умовах воєнного стану в Україні. Визначено, що фінансово-правовий захист військовослужбовців направлений на матеріальне забезпечення всього комплексу заходів із соціальної політики держави за рахунок бюджетних коштів. Проаналізовано структуру видатків Державного бюджету України. Доведено потребу вдосконалення бюджетного фінансування соціальних прав військовослужбовців із метою їх правового та соціального захисту. Визначено актуальні напрями реформування фінансово-правового захисту військовослужбовців на підставі вдосконалення правових засад проведення бюджетного процесу та повноважень його учасників.

Ключові слова: фінансовий захист, соціальний захист, соціальні права, видатки бюджету, розподіл бюджетних коштів.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Виконання завдань соціальної політики залежить від спроможності держави фінансувати систему соціального захисту, що складається з гарантованих державою соціальних стандартів та нормативів і визначає механізм реалізації соціальних прав громадян. Актуальним є реформування системи соціального захисту, оскільки чинному фінансовому законодавству, як і законодавству щодо соціального захисту, притаманні колізії та розбіжності, що на практиці наражаються на неузгодженість компетенції задіяних суб'єктів, розбіжності у фінансовому законодавстві та дефіцит фінансування заходів соціального захисту, що вирішується у численних судових засіданнях. Також спостерігається відсутність одностайної думки науковців щодо системи соціального захисту та джерел її фінансування.

Реалізація фінансово-правового захисту військовослужбовців відбувається як шляхом здійснення заходів із матеріального забезпечення соціальних гарантій захисту їх конституційних прав як громадян, так і шляхом забезпечення соціальних прав, що надає

держава, з урахуванням особливостей їхньої діяльності та правового статусу з огляду на особливий характер їх служби – захист Вітчизни. Соціальний захист військовослужбовців – це функція держави, яка, як встановлює Закон України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20 грудня 1991 року № 2011-ХІІ (далі – Закон України № 2011-ХІІ), «спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі»¹.

Особливого значення набуває діяльність військовослужбовців у період воєнного стану, оскільки захист держави, прав та свобод громадян – це конституційний обов'язок, успіх у реалізації якого базується на формуванні відповідних умов, серед яких найважливішою є особистий захист як фізичних, так і соціальних умов професійної діяльності та побуту військовослужбовців і членів їх сімей.

На відміну від соціального захисту, що має адресний характер і різні джерела фінансування (як публічні, так і приватні кошти), фінансово-правовий захист не обмежується наданням грошової допомоги матеріально незахищеним особам, оскільки військовослужбовці, відповідно до закону, мають грошове, продовольче, речове та інше забезпечення. Фінансово-правовий захист військовослужбовців направлений на матеріальне забезпечення всього комплексу заходів із соціальної політики держави за рахунок бюджетних коштів. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 5 жовтня 2000 року № 2017-ІІІ визначає державні соціальні стандарти та нормативи для встановлення «пріоритетів державної соціальної політики щодо забезпечення потреб людини в матеріальних благах і послугах та фінансових ресурсів для їх реалізації»². Завдання щодо реалізації державних соціальних стандартів та нормативів залежать від «визначення та обґрунтування розмірів видатків Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, соціальних фондів на соціальний

¹ Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-ХІІ // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> (дата звернення: 07.02.2023).

² Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 № 2017-ІІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (дата звернення: 07.02.2023).

захист і забезпечення населення та утримання соціальної сфери» (ст. 2 Закону)¹. Отже, види основних соціальних гарантій визначаються на основі соціальних стандартів і їх обсягів, саме мінімальна заробітна плата, пенсії за віком та інші види соціальної допомоги та виплат залежать від обсягу публічних фінансових ресурсів, які встановлені бюджетним законом.

Постає питання, які саме соціальні гарантії, компенсації та пільги військовослужбовцям фінансуються за рахунок бюджетних коштів, у якому обсязі та на яких законодавчих підставах.

Стан дослідження проблеми

Дослідження наукових праць із питань бюджетного фінансування соціальної політики держави як напряму фінансової діяльності держави містяться у працях таких юристів, як Л. К. Воронова, В. В. Безусий, О. П. Гетманець, О. В. Солдатенко, В. Д. Чернадчук, О. І. Шкуропацький та ін. Так, Л. К. Воронова зазначала, що відносини з права на отримання соціальних виплат реалізуються в процесі розподілу та використання публічних грошових фондів і є одним із напрямів фінансової діяльності держави, ефективність реалізації якого залежить від прав відповідних суб'єктів на соціальні послуги і можливості держави їх надати та фінансово забезпечити [1, с. 456]. При дослідженні видатків бюджету як коштів, що спрямовуються на виконання програм та завдань, передбачених бюджетом, О. П. Гетманець та інші науковці визначали такі їхні особливості, як достатність, спрямованість, пропорційність розподілу [2, с. 851]. Принципи розподілу видатків у бюджетному процесі аналізуються у працях О. В. Солдатенка [3, с. 241] та В. Д. Чернадчука [4, с. 282], аналіз досвіду зарубіжних країн з розвиненими збройними силами та соціальним захистом службовців міститься в роботі О. І. Шкуропацького [5, с. 118]. Проте фінансово-правовий захист як вид діяльності держави щодо розподілу та використання бюджетних коштів на соціальний захист військовослужбовців не досліджувався.

Докадний аналіз бюджетного фінансування соціальних програм міститься у працях таких економістів, як М. І. Мальований, О. П. Кириленко, А. Ю. Огінська, О. О. Волошин, М. Ю. Ковальов, В. Є. Боженко, Т. Ф. Куценко та ін. У цих дослідженнях зазначалося, що при зростанні динаміки видатків на заходи із соціального захисту та соціального забезпечення в Україні у 2004–2017 [6, с. 177] та 2018–2019 роках [7, с. 192] виникла низка проблем у бюджетному фінансуванні цієї сфери, які пов'язані як з дефіцитом фінансових ресурсів на всі заплановані заходи із соціального забезпечення, так і зі складовими

¹ Там само.

системи соціального захисту. Наприклад, М. І. Мальований зауважує, що завдання з розподілу бюджетних видатків на соціальне забезпечення залишаються не врегульованими [7, с. 175]. Із цих позицій актуальним є встановлення завдань із фінансово-правового захисту як правового механізму розподілу та використання фінансових ресурсів, спрямованих на соціальний захист громадян, зокрема військовослужбовців.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є дослідження проблем фінансово-правового захисту військовослужбовців як напряму фінансової діяльності держави щодо стабільного й ефективного фінансування особливих соціальних прав військовослужбовців та визначення актуальних завдань щодо її вдосконалення.

Поставлена мета конкретизується в таких *завданнях*:

- проаналізувати видатки Державного бюджету України на соціальний захист;
- визначити недоліки щодо стану бюджетного фінансування соціального захисту військовослужбовців та засоби їх подолання;
- сформулювати новітні пропозиції щодо вдосконалення фінансово-правового захисту військовослужбовців.

Наукова новизна дослідження полягає в низці пропозицій щодо вдосконалення бюджетного фінансування особливих соціальних потреб військовослужбовців. Це знайшло свій прояв у авторському підході до визначення завдань фінансово-правового захисту військовослужбовців, зокрема за рахунок функціонального підходу до розподілу бюджетних видатків при їх плануванні та наданні повноважень головному розпоряднику бюджетних коштів щодо їх використання.

Виклад основного матеріалу

Державні бюджети України 2006–2022 років встановлювали в різних пропорціях вагому суму коштів на соціальний захист і соціальне забезпечення громадян, проте при цьому мало місце недофінансування соціальних прав окремих категорій громадян, зокрема військовослужбовців, про що свідчать скарги та судові позови. Наведемо для прикладу справу № 120/15917/21-а, що розглядалася у Вінницькому окружному адміністративному суді у 2022 році, щодо перерахування пенсії військовослужбовцю з урахуванням усіх складових грошового забезпечення за період служби. Суд визнав протиправність дій Пенсійного фонду України щодо перерахування пенсій з урахуванням всіх виплат і видів матеріального забезпечення та рішення суду набуло чинності, проте воно не було виконане, оскільки

грошей у Державному бюджеті 2022 року на ці видатки не було закладено¹.

Аналіз розподілу бюджетних коштів за 2020–2022 роки характеризує доволі вагому фінансову підтримку соціальної політики держави [6; 7], проте не всі кошти, що спрямовуються на цю сферу, свідчать саме про фінансовий захист, оскільки соціальні стандарти і соціальні гарантії, що визначає держава, охоплюють усіх громадян, а заходи із соціального захисту тих, хто його вимагає – безробітні, сім'ї з дітьми, інваліди та інші вразливі категорії населення.

Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» від 3 листопада 2022 року № 2710-IX, аналіз якого свідчить про дві важливі цілі, які встановлюються при розподілі бюджетних коштів: по-перше, фінансування Збройних Сил України та всіх заходів, пов'язаних з обороною країни; по-друге, захист цивільного населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб (даі – ВПО). Державним бюджетом України на 2023 рік не передбачено змін до основних соціальних стандартів, тобто соціальних гарантій, які торкаються всіх громадян, зокрема військово-службовців, а прожитковий мінімум, як і розмір мінімальної заробітної плати, залишається на рівні 2022 року при прогнозуванні зростання рівня інфляції до 28–30 %².

Окремі видатки бюджету мають важливий зміст, оскільки є наслідками бойових дій на території України і пов'язані з налагодженням нормальних умов життя населення всіх територій країни, проте вони впливають на обсяг видатків, які можливо б використовувалися на захист соціальних прав громадян. Обсяг видатків зумовлено воєнним станом, у якому перебуває країна, і вони мають тимчасовий зміст, проте охоплюють значну суму коштів, що і відобразилося на спроможності держави виконувати соціальну функцію. У Державному бюджеті України на 2023 рік закладаються значні витрати на фонд ліквідації наслідків збройної агресії, видатки за відповідною програмою зараз становлять 35 500 000 тис. грн, що разом із видатками на оборону складає більш 70 % загального обсягу видатків³.

Проте деякі норми Державного бюджету України на 2023 рік щодо соціального захисту військовослужбовців, цивільного населення, ВПО

¹ Рішення Вінницького окружного адміністративного окружного суду від 14.12.2022 : справа № 120/15917/21-а // YouControl : сайт. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/103249212> (дата звернення: 07.02.2023).

² Про державний бюджет України на 2023 рік : Закон України від 03.11.2022 № 2710-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20> (дата звернення: 07.02.2023).

³ Там само.

хоча і виступають регулятивними та уповноважуваними, але мають загальний та абстрактний зміст. Наприклад, надання щомісячної адресної допомоги ВПО для покриття витрат на проживання, зокрема на оплату житлово-комунальних послуг, Державним бюджетом України на 2023 рік встановлено, але не визначено, кому саме і за яких умов. Це ж стосується надання пільгових, довгострокових державних кредитів. У 2023 році передбачено видатки на надання довгострокових кредитів на придбання житла ВПО, учасникам АТО та ООС, проте фінансування в повному обсязі цих кредитів залишається не врегульованим, оскільки передбачається, що кошти в необхідному розмірі будуть надходити від сплати відсотків за користування кредитами та пені за порушення строків платежів з їх погашення, що має вірогідний зміст. Те саме стосується й отримання коштів для фінансування соціальних проектів за рахунок субвенцій від Європейського інвестиційного банку або фінансування субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів у рамках Програми з відновлення України. У такому ж форматі в Державному бюджеті на 2023 рік закладаються кілька програм щодо будівництва (придбання) житла для військовослужбовців, що передбачають витрати як у загальному, так і у спеціальному фондах бюджету, наприклад програма «Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних сил України» (код 2101190)¹. Вірогідність отримання коштів ставить під сумнів правозастосовну діяльність у визначених напрямках.

Отже, наявне становище з розподілом бюджетних видатків у фінансовій діяльності держави на соціальний захист відображається на фінансово-правовому захисті військовослужбовців як громадян України і впливає на їхні специфічні соціальні права, пов'язані з особливостями їхньої професійної діяльності.

Особливі соціальні права військовослужбовців, тобто пільги, гарантії та компенсації, встановлені Законом України № 2011-ХІІ, проте забезпечуються за наявності передбаченого відповідного фінансування і реалізуються за умови наявного обсягу коштів, який встановлює держава в щорічному законі України про державний бюджет, у місцевих бюджетах і в межах бюджетних асигнувань. Таким чином, реалізація особливих соціальних прав військовослужбовців залежить від їхнього фінансово-правового захисту, оскільки забезпечується розподілом бюджетних коштів та їх використанням, як це встановлює бюджетний закон.

Проблеми фінансово-правового захисту особливих соціальних прав військовослужбовців пов'язані, по-перше, з проблемами дефіциту

¹ Там само.

державного бюджету, по-друге, з розподілом бюджетних коштів, розпорядником яких встановлено Міністерство оборони України, наявний обсяг коштів якого є, безумовно, наслідком розподілу державних видатків взагалі в бюджетному процесі і залежить від обсягу видатків та впливу різних політичних, економічних та інших факторів.

Видатки на соціальну сферу взагалі та на фінансування особливих соціальних прав військовослужбовців зокрема, як і фінансування інших категорій громадян, потребують врегулювання на стадіях розробки, розгляду та ухвалення бюджетного закону, але після його ухвалення неможна вносити зміни цим законом в інші закони заради важливих соціальних завдань. У своєму Рішенні щодо законності фінансування окремих пільг особливим категоріям громадян, що пов'язано з потребою при виконанні бюджетного закону вносити зміни в чинне законодавство, Конституційний Суд України встановив, що законом про Держбюджет встановлено тільки доходи та видатки держави на загальносуспільні потреби, а тому закон про Держбюджет не може скасовувати чи змінювати обсяг прав і обов'язків, пільг, компенсацій і гарантій, передбачених іншими законами України¹. Проте вказане Рішення призвело до призупинення бюджетного фінансування окремих соціальних пільг громадян, наслідками якого стала потреба перегляду бюджетного фінансування соціальних стандартів та соціальних гарантій, на що і було вказано у окремих думках суддів. Так, суддя Конституційного Суду України В. М. Кампа щодо вказаного Рішення визначив, що «законодавець при прийнятті законів стосовно забезпечення соціально-економічних прав людини і громадянина повинен додержуватися принципу пропорційності між соціальним захистом громадян та фінансовими можливостями держави»². Підтримуючи цю позицію, суддя Конституційного Суду

¹ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1–4, 6–22, 24–100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України) : від 22.05.2008 № 10-рп/2008 // БД «Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08> (дата звернення: 07.02.2023).

² Окрема думка судді Конституційного Суду України Кампа В. М. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України

України П. М. Ткачук зазначив, що важливою конституційною гарантією особливих соціальних прав є наявність у бюджеті України окремого видатку¹. Отже, реалізація фінансово-правового захисту військовослужбовців залежить від пропорційного й ефективного розподілу бюджетних видатків та їх використання.

Висновки

Фінансово-правовий захист військовослужбовців – це визначені законами правові підстави діяльності держави щодо розподілу та використання публічних фінансових ресурсів на соціальний захист військовослужбовців як громадян України і як громадян, що мають особливі соціальні права.

Реалізація заходів із фінансово-правового захисту військовослужбовців залежить від виконання завдань держави із розподілу та використання видатків бюджету на фінансування пільг, гарантій та компенсацій військовослужбовцям і забезпечується, по-перше, фінансуванням соціальних стандартів та державних соціальних гарантій, по-друге, фінансуванням особливих соціальних прав військовослужбовців. Виконання першого пункту завдань охоплює права військовослужбовців як громадян України, оскільки право на пенсію, житло, освіту та охорону здоров'я притаманне як конституційне всім громадянам. Тим важливіше закласти в державний бюджет

(конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1–4, 6–22, 24–100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України) від 22.05.2008 № 10-рп/2008 // Конституційний Суд України : офіц. сайт. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/10-rp_2007_3.doc (дата звернення: 07.02.2023).

¹ Окрема думка судді Конституційного Суду України Ткачука П. М. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1–4, 6–22, 24–100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України) від 22.05.2008 № 10-рп/2008 // Конституційний Суд України : офіц. сайт. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/10-rp_2007_2.doc (дата звернення: 07.02.2023).

окремими кодами класифікації одноразової грошової допомоги при виході на пенсію та одноразової матеріальної допомоги при особливих обставинах, що повинні надходити військовослужбовцям та забезпечуватися розподілом бюджетних видатків, як компетенції головного розпорядника бюджетних коштів – Міністерства оборони України. Заходи ж соціального забезпечення військовослужбовців опосередковано впливають на їхній соціально-правовий стан, оскільки при виконанні військового обов'язку ці особи захищені матеріальним утриманням. Вимагає уточнення диспозиція та гіпотеза норми ст. 17 «Відшкодування заподіяної шкоди» Закону України № 2011-12, оскільки за назвою залишаються декларативними її зміст і формальний характер.

Вказані завдання реалізуються у формулі фінансово-правового захисту військовослужбовців, яку можливо визначити як суму видатків, що поєднують видатки на фінансування соціальних прав громадян та видатки на фінансування особливих соціальних прав. Завдання фінансово-правового захисту відповідно до першої складової формули вирішуються для військовослужбовців «апріорі», оскільки залежать від фінансового забезпечення соціальної функції держави, яка для ефективної реалізації потребує вдосконалення діяльності з розподілу видатків та реформування системи соціального захисту й соціального забезпечення. Друга складова формули забезпечується фінансуванням особливих соціальних прав військовослужбовців, визначених законом, в адресному, конкретному спрямуванні, що підпорядковується узгодженості видів цих прав з обсягом їх фінансування. Таким чином, реалізація формули фінансово-правового захисту військовослужбовців залежить від правових підстав розподілу та використання публічних фінансових ресурсів, які є в розпорядженні держави, від повноважень задіяних суб'єктів бюджетного процесу – Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства оборони України й інших – та від правового статусу військовослужбовців як особливої категорії громадян, на яких покладается захист інтересів всіх українців та держави.

Список бібліографічних посилань: 1. Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. Л. К. Воронової. Київ : Алерта, 2011. 558 с. 2. Reznik O., Getmanets O., Kovalchuk A., Nastyuk V., Andriichtnko N. Financial security of the state. *Journal of Security and Sustainability Issues*. 2020. Vol. 9, No. 3. Pp. 843–852. DOI: [https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.3\(10\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.3(10)). 3. Солдатенко О. В. Принцип достовірності бюджету України та обов'язковості його виконання // Принципи фінансового права : матеріали междунар. науч.-практ. конф (г. Харків, 19–20 апр. 2012 г.) / редкол.: В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Л. К. Воронова и др. Харків : Право, 2012. С. 240–242. 4. Чернадчук В. Д. Принципи виконання бюджету // Принципи фінансового права : матеріали междунар. науч.-практ. конф (г. Харків, 19–20 апр. 2012 г.) / редкол.: В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк,

Л. К. Воронова и др. Харьков : Право, 2012. С. 282–284. **5.** Шкуропацький О. І. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту офіцерського складу Збройних Сил України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2016. Вип. 22. С. 118–122. **6.** Волошина О. О., Ковальова М. Ю., Боженко В. Є. Стан і тенденції розвитку фінансового забезпечення соціального захисту в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3 (61). С. 190–197. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-3\(61\)-190-197](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-3(61)-190-197). **7.** Мальований М. І. Оцінка бюджетного фінансування соціального забезпечення в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2020. № 1 (72). С. 116–175.

Надійшла до редакції 16.02.2023

Прийнята до опублікування 21.03.2023

Kret Yu. M. Objectives of military personnel financial and legal protection under martial law

The article examines the issues of financial and legal protection of servicemen as a direction of the State's financial activity under martial law. It has been determined that the financial and legal protection of servicemen is aimed at material support of the entire range of measures on social policy of the State at the expense of budgetary funds. It has been proved that the allocation and use of budget expenditures in 2023 are conditioned by the martial law in which the country is, and have a temporary content, but cover a significant amount of funds, which affected the State's ability to perform its social function.

The problem of financial and legal protection is related to the problem of financing special social rights of servicemen, and its implementation depends, firstly, on the distribution and volume of State budget expenditures, secondly, on the improvement of the social protection system, which is inherent in ensuring the implementation of the social function of the State, and thirdly, on the distribution of budget funds, the administrator of which is the Ministry of Defence of Ukraine, the available amount of which is a result of the distribution of State expenditures. At the second and third stages of the budget process, the legal basis for the allocation and use of budget funds is established, in particular for the financing of social rights, the realisation of which depends on the amount of expenditures and the impact of various political, economic and other factors.

To conclude, we note that budget expenditures for the social sphere in general and for the financing of special social rights of military personnel in particular, as well as for other categories of citizens, need to be regulated at the stages of drafting, reviewing and adopting the budget law. The implementation of measures on financial and legal protection of servicemen depends on the fulfilment of the state's tasks on the distribution and use of budget expenditures for financing benefits, guarantees and compensations for servicemen and is ensured, firstly, by financing social standards and state social guarantees, and secondly, by financing special social rights of servicemen.

Key words: financial protection, social protection, social rights, budget expenditures, distribution of budget funds.

